

NIVALAN KAUPUNKI

ESIOPETUKSEN
OPETUSSUUNNITELMA
2004
Siv.ltk 9.9.2004 § 107

**ESIOPETUS TUKEE LAPSEN FYYSISTÄ,
TIEDOLLISTA SEKÄ
VUOROVAIKUTUKSEEN JA TUNNE-
ELÄMÄÄN LIITTYVÄÄ KEHITYSTÄ
PYSYVÄSSÄ, TURVALLISESSA JA
VIRIKKEELLISESSÄ YMPÄRISTÖSSÄ.**

SISÄLLYSLUETTELO

ESIOPETUKSEN LÄHTÖKOHTIA	1
1.1. Esiopetuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet	1
1.2. Oppimiskäsityksestä	2
1.3. Oppimisympäristöstä	3
1.4. Työskentely- ja toimintatavat	4
1.5. Lapsen esiopetuksen suunnitelma	4
1.6. Arviointi	5
2. SISÄLTÖALUEET	6
2.1. Kieli- ja vuorovaikutus	7
2.2. Matematiikka	8
2.3. Ympäristö- ja luonnontieto	9
2.4. Etiikka ja katsomus	11
2.5. Taide ja kulttuuri	12
2.5.1. Musiikki	12
2.5.2. Kuvataide	13
2.5.3. Kädentaidot	14
2.5.4. Ilmaisuu ja viestintä	15
2.6. Liikunta ja terveys	16
2.6.1. Liikunta	16
2.6.2. Terveys	18
3. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN ESIOPETUS	19
4. KIELI – JA KULTTUURIVÄHEMMISTÖJEN OPETUS	21
5. YHTEISTYÖ JA OPPILASHUOLTO	22
5.1. Esiopetuksen ja kodin välinen yhteistyö	22
5.2. Esiopetuksen oppilashuolto	23
5.3. Esiopetuksen ja muiden tahojen välinen yhteistyö	26

1. ESIOPETUKSEN LÄHTÖKOHTIA

1.1. Esiopetuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet

Lapsuus on arvokas elämänvaihe. Jokaisella lapsella on oikeus onnelliseen ja tasapainoiseen lapsuuteen. Esiopetus tukee lapsen fyysistä, tiedollista sekä vuorovaikutukseen ja tunne-elämään liittyvää kehitystä pysyvässä, turvallisessa ja virikkeellisessä ympäristössä. Lapsen omien taipumusten mukainen kasvu mahdollistetaan huomioimalla hänen yksilöllisyytensä ja kehitystasonsa. Tällöin lapsella on mahdollisuus sekä ohjattuun että omaehtoiseen toimintaan. Varhaiskasvatus, esiopetus sekä perusopetus muodostavat johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden niin tavoitteiltaan kuin sisällöltäänkin.

Esiopetuksen lähtökohtana on lapsikeskeisyys, jolla tarkoitetaan lapsesta itsestään lähtevää oppimis- ja opettamisprosessia. Lapsi on luonnostaan sosiaalinen, leikkivä, utelias ja aktiivinen. Lasta rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään ja kyseenalaistamaan erilaisia asioita ja ilmiöitä. Tavoitteena on auttaa lasta kasvamaan oma-aloitteiseksi tiedon hankkijaksi ja käsittelijäksi sekä omiin kykyihinsä ja taitoihinsa luottavaksi yksilöksi.

Perhe on lapsen tärkein kasvu- ja kasvatusympäristö. Esiopetuksen avulla tuetaan perheitä heidän kasvatustehtävässään. Lapsen oppimisen tukena toimivat aikuinen ja vertaisryhmä. Aikuinen kannustaa lasta sekä havainnoi hänen kehittymistä sekä mahdollista tuen tarvetta. Onnistuneen ja lapsen kokonaiskehitystä tukevan kasvatuksen pohjana on kodin ja esiopetuksen molemminpuolinen arvostus. Yhteistyössä vanhempien kanssa luodaan lapselle parhaat edellytykset jatkuvaan kehitykseen ja oppimiseen.

Tavoitteet

- lapsen kasvu ja kehittyminen yhteistyökykyiseksi, aktiiviseksi, vastuuntuntoiseksi ja tasapainoiseksi yhteisön ja yhteiskunnan jäseneksi
- mahdollisuus kasvaa omaksi itsekseen
- oppimisvalmiuksien sekä perustaitojen ja -tietojen kehittyminen lapsen edellytysten mukaisesti
- lapsen itsetunnon kehittyminen
- itsearviointiin harjaannuttaminen
- itseilmaisun kehittäminen
- erilaisuuden ymmärtämiseen ja hyväksymiseen kasvaminen
- hyvien tapojen noudattaminen
- vastuunottaminen omasta toiminnasta
- kiinnostuksen herättäminen luontoa ja omaa ympäristöä kohtaan
- paikallisen ja kansallisen kulttuuritaustan tunteminen
- lapsen kasvaminen kansainvälistyvän yhteiskunnan jäseneksi

1.2. Oppimiskäsityksestä

Samanikäisten lasten kehityksessä ja oppimisessa esiintyy suuria yksilöllisiä eroja, mikä on huomioitava esiopetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Pohjana oppimiselle ovat lapsen omat kokemukset, kysymykset, jo opitut taidot ja tiedot sekä kiinnostuksen kohteet. Lapsi itse vaikuttaa omaan oppimiseensa havaintojensa ja tulkintojensa avulla. Lähtökohtana on lapsen omatoimisuus.

Lasten ohjaaminen yhteistoiminnallisuuteen edistää yhteistyökykyä ja rikastaa oppimista. Oppiminen on perehtymistä ympäröivään maailmaan vuorovaikutuksessa vertaisryhmän ja aikuisten kanssa. Aikuinen havaitsee lapsen kiinnostuksen kohteet ja vastaa niihin järjestämällä oppimisympäristöä ja erilaisia oppimistilanteita.

Lapsen yksilöllisyys huomioidaan niin, että jokainen saisi mahdollisuuden työskennellä myös oppimisensa ylärajoilla. Oppimisen ilo syntyy oivalluksen

tunteesta ja yhteisistä mukavista kokemuksista. Leikki ja sadut kuuluvat olennaisesti esikoululaisen elämään.

1.3. Oppimisympäristöstä

Esiopetuksen oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista ympäristöä.

Tilan on oltava riittävän suuri, turvallinen ja monipuolinen. Se mahdollistaa ryhmä- ja pienryhmätoimintaa. Ennen toiminnan aloittamista tulee varmistaa, että tilat ovat terveys- ja paloviranomaisten tarkistamat ja hyväksymät. Oppimisympäristö luodaan viihtyisäksi ja esteettiseksi. Se järjestetään sopivaksi työhön, leikkiin ja lepoon. Tilan on oltava helposti muunneltava toiminnan tarpeita vastaavaksi. Erilaisten työpisteiden rakentamiseen tulee olla mahdollisuus. Lapsille tarkoitetut työvälineet ovat heidän ulottuvillaan, selkeillä paikoilla ja jäsenyneessä järjestyksessä. Myös kalustuksen tulee olla lapsille mitoitettua. Esiopetustilassa on käsienpesumahdollisuus ja WC-tilat lähellä. Esiopetusympäristössä tarvitaan tilaa lasten liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Ulkotilat ja välineet järjestetään esiopetuksen tarpeisiin.

Oppimisympäristössä on keskeistä opettajan ja lapsen välinen sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus. Siihen kuuluvat yksilöllisyyden hyväksyminen, toisten kunnioittaminen ja lämpimät ihmissuhteet. Toiminnassa tulee olla mukana riittävästi henkilökuntaa ottaen huomioon ryhmän erityisvaatimukset. Oppimisympäristön tulee mahdollistaa lapselle erilaisia onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä. Aikuisen myönteinen suhtautuminen ja oppimiseen reagoiminen, turvallisuuden tunne sekä luottamus edesauttavat oppimista. Hyvä toimintaympäristö herättää lapsen uteliaisuuden ja aktiivisuuden. Se rohkaisee lasta omatoimisesti tutkimaan ja kokeilemaan.

1.4. Työskentely- ja toimintatavat

Opettajan tehtävänä on tukea oppimista ja ohjata lapsi tiedostamaan oma oppimisensa. Opettaja ei ole vain tiedonjakaja. Hän ohjaa oppimista, konkreettista kokeilemista, tutkimista ja aktiivista osallistumista. Vuorovaikutuksessa aikuisten ja vertaisryhmän kanssa ratkotaan niitä ongelmia, jotka liittyvät lapsen lähiympäristöön. Opettaja seuraa ja tukee ryhmäytymistä, ryhmän työskentelyä ja jokaista ryhmän jäsentä. Opettajan oman työn arviointi edesauttaa jatkuvaa työn kehittämistä ja suunnittelua. Suunnittelu koostuu vuosi-, kuukausi- ja tarkemmista viikko- ja päiväsuunnitelmista.

Työskentely perustuu leikinomaisuuteen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan. Leikki on esiopetusryhmässä sekä ohjattua että omaehtoista. Leikille ja levolle varataan aikaa ja tilaa. Leikissä lapsi käy läpi ryhmässä selviämisen taitoja, tunteiden hallintaa ja opittuja tai parhaillaan opittavia asioita. Esiopetus pohjautuu kokonaisopetukseen. Siinä otetaan huomioon lasten ja aikuisten ideat ja mielipiteet. Niistä kootaan projekti- ja teemakokonaisuuksia, joita työestetään yhdessä eri tavoin. Myös mielikuvitus ja lapsen itseilmaisu tukevat kokonaisvaltaista oppimista ja opetusta.

1.5. Lapsen esiopetuksen suunnitelma

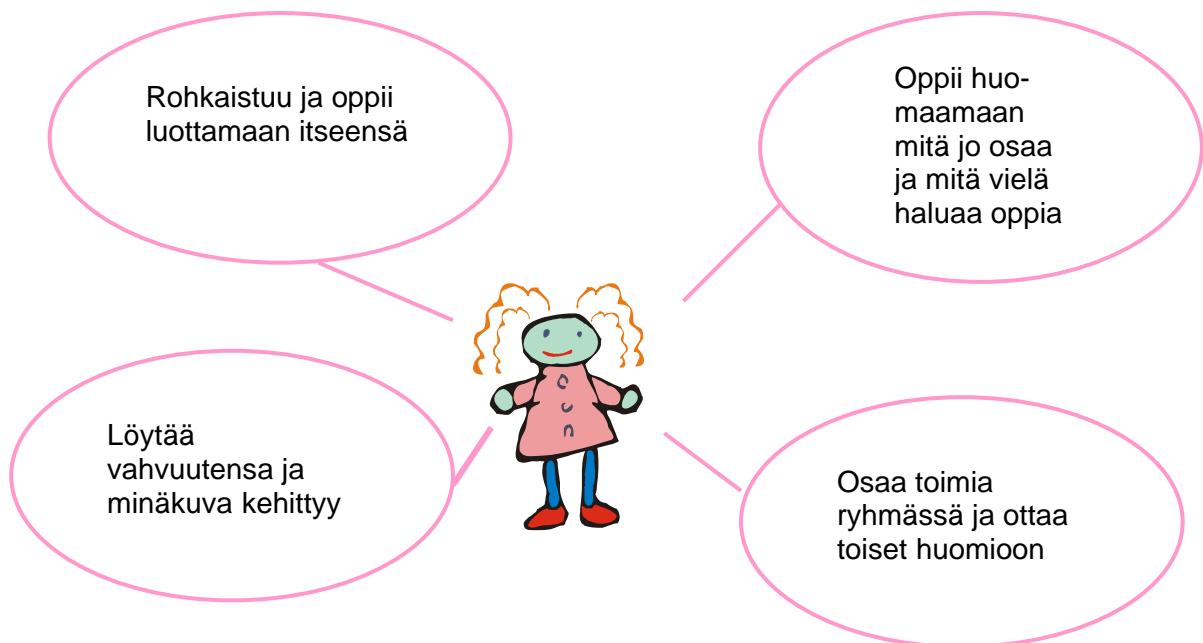
Esiopetuksen aloitusvaiheessa opettaja laatii yhteistyössä huoltajien ja lapsen kanssa lapsen esiopetuksen suunnitelman, jonka avulla turvataan lapselle parhaat edellytykset kasvaa ja oppia. Lapsen esiopetuksen suunnitelma laaditaan jokaiselle lapselle erikseen ja/tai yhteisesti ryhmälle. Suunnitelma on opetusta ja toimintaa tukeva työväline, jossa kiinnitetään huomiota lapsen

kehityksen kannalta olennaisiin tekijöihin, lapsen kasvulle ja kehitykselle asetettaviin tavoitteisiin sekä arvioon lapsen vahvuuksista ja vaikeuksista.

1.6. Arviointi

Esiopetuksessa arviointi perustuu siihen, miten hyvin esiopetuksen yleiset tavoitteet ja lapsen esiopetuksen suunnitelmassa lapsen tavoitteet toteutuvat. Arviointia suoritetaan jatkuvasti opettajan ja lapsen vuorovaikutuksessa työskentelyn sekä oppimisprosessin edetessä. Palautetta annetaan opettajan ja huoltajien sekä myös lapsen kanssa käytävissä säännöllisissä keskusteluissa. Opettajan tulee yhteistyössä muun henkilöstön kanssa edistää lapsen minäkuvan kehittymistä ja oman työskentelyn jäsentämistä. Arvioinnissa painotetaan lapsen kasvu- ja oppimisprosessin edistymistä pikemmin kuin vain tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin tavoitteena on, että lapsi

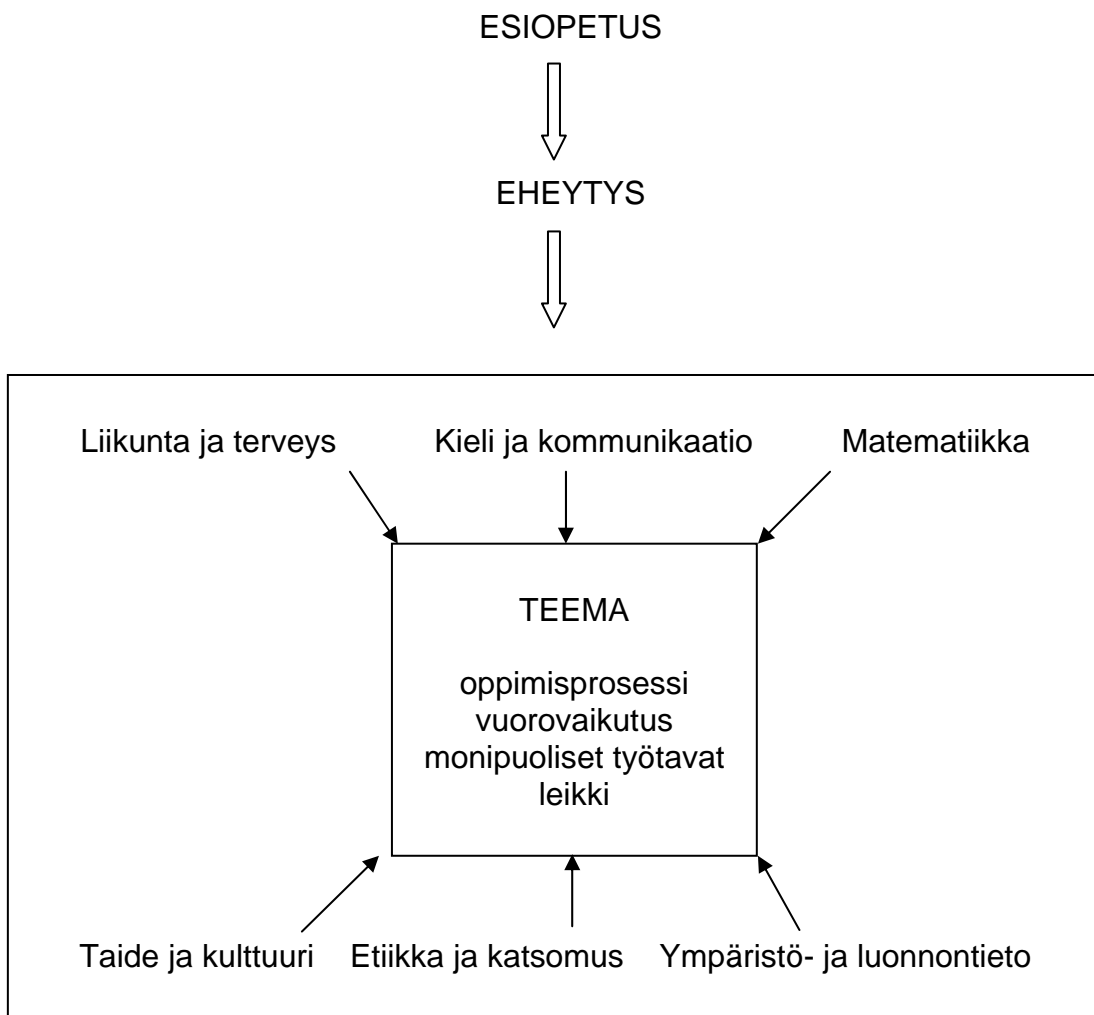

Arvioinnin avulla voidaan välittää tietoa alkuopetuksen opettajalle lapsen vahvuuksista ja kiinnostuksen kohteista sekä tuen tarpeesta.. Portfolio eli kasvun kansio on yksi arviointimenetelmä, joka mahdollistaa kaikkien aktiivisen osallistumisen arviointiin. Se kertoo lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta.

Arvioinnin tukena esiopetuksessa voidaan käyttää kirjattua havainnointia sekä esim. Breuer-Weuffenin erottelukoetta ja KPT-testiä. Esiopetuksesta annetaan osallistumistodistus.

2. SISÄLTÖALUEET

Esiopetus pohjautuu opetuksen eheyttämiseen, joka muotoutuu eri sisältöalueiden kokonaisuuksista. Suunnittelussa ja toteutuksessa eri sisältöalueet huomioidaan osana valittua teemakokonaisuutta.

Sisältöalueet (kieli ja vuorovaikutus, matematiikka ym.) liittyvät lapsen elämänpiiriin ja laajentavat ja jäsentävät hänen maailmankuvaansa.

Ehdyttämisessä oppimisprosessi, vuorovaikutus, monipuoliset työtavat sekä leikki muotoutuvat sisältöjä tärkeämmiksi. Sisältöaluejako on opettajalle suunnittelun apuväline.

2.1. Kieli- ja vuorovaikutus

Esiopetuksen tärkeänä tavoitteena on lapsen mielenkiinnon herättäminen ja sen lisääminen suullisen ja kirjoitetun kielen havainnointiin ja tutkimiseen. Esiopetuksessa tuetaan lapsen ajattelun, sosiaalisuuden, tunteiden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja oppimisprosessia erityisesti kielen avulla. Lapsi oppii käsitteitä joiden avulla hän voi jäsentää ympäristöään ja rakentaa omaa maailmankuvaansa (esim. suunnat ja aikakäsite).

Esiopetuksessa tuetaan lapsen valmiuksia kuunnella sekä lapsen että aikuisen puhetta. Lapsi opettelee ryhmässä toimimista. Esiopetuksen tärkeänä tehtävänä on myös vahvistaa lapsen tunne-elämää, luovuutta ja itsetuntoa sekä luoda pohjaa luku- ja kirjoitustaidon oppimiselle. Lapsi kiinnostuu kysymään ja tekemään päätelmiä sekä arvioimaan kuulemaansa.

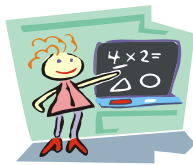
Tavoitteet

- lapsi ilmaisee tunteensa, toiveensa, mielipiteensä ja ajatuksensa sanallisesti
- lapsi osaa eläytyä toisten tunteisiin
- lapsi oppii kuuntelemaan toisia
- lapsi oppii ymmärtämään kuulemaansa
- lapsella herää kiinnostus lukemaan ja kirjoittamaan oppimiseen
- lapsen kielellinen tietoisuus kehittyy
- lapsen hienomotoriikka kehittyy ja hän oppii oikean kynän asennon ja lukusuunnan

Sisällöt

- luodaan ryhmään avoin keskinäinen vuorovaikutus
- luodaan oppimisympäristö, joka antaa mahdollisuuden tarttua kieleen
- lapsen luku- ja kirjoitustaidon kehittymistä tuetaan lapsen omien edellytysten mukaisesti, mm. leikkien, lorujen, rytmien ja riimien avulla
- lapselle luetaan erilaisia tekstejä
- lapsi saa kokemuksia siitä, että puhuttu kieli voidaan muuttaa kirjoitetuksi ja kirjoitettu kieli puheeksi
- lapsen ilmaisua tuetaan mm. draaman, nukketeatterin ja kuvalukemisen avulla

2.2. Matematiikka

Kohtaamme matematiikkaa kaikkialla: päivittäisissä toiminnoissa, geometrisissa muodoissa, aikakäsitteissä, etäisyyksissä, ympäristössä jne. Lapsen kiinnostus matematiikkaa kohtaan herää varhain; häntä kiinnostavat määrä, muoto, ajanmäärittely jne. Esiopetuksessa luodaan ja vahvistetaan pohjaa matematiikan oppimiselle. Matemaattista ajattelua sisällytetään monipuolisesti kaikkiin arkipäivän toimintoihin. Havainnollisuus ja konkreettisuus ovat luonnollisia tapoja avartaa lapsen ymmärrystä matematiikan käsitteistä.

Lapsen myönteistä suhtautumista matematiikkaa kohtaan tulee tukea. Hänen tulisi kokea matematiikan oppiminen mielenkiintoisena ja haastavana toimintana, joka on mielekästä ja merkityksellistä. Matemaattisen ajattelun kehittämisessä on tärkeää, että lapsi oppii tarkkailemaan myös omaa ajattelemistaan. Lasta kannustetaan kertomaan, mitä hän ajattelee tai miten hän ajatteli. Aikuisen tehtävänä on rakentaa sellainen oppimisympäristö, joka tukee ja edistää jokaisen lapsen yksilöllistä matemaattisen ajattelun

kehittymistä. Erityisen tärkeää on tunnistaa mahdolliset oppimisvaikeudet varhaisessa vaiheessa.

Tavoitteet

- lapsi luettelee numerot
- lapsi tunnistaa lukumäärän ja numerosymbolin yhteyden
- lapsi harjoittelee sarjoittamista, luokittelua ja vertaamista
- lapsi oppii vertaamaan pituuksia, lukumääriä, tilavuuksia, massaa ja aikaa
- kehitetään, tuetaan ja rohkaistaan lapsen ongelmaratkaisukykyä, ajattelua ja luovuutta
- harjoitellaan matemaattisia peruskäsitteitä
- tarjotaan lapselle onnistumisen elämyksiä

Sisällöt

- lukukäsitteeseen tutustuminen
- numeroiden piirtäminen
- pohjustetaan yhteen- ja vähennyslaskutaitoja
- tutustutaan jakamisen ja kertomisen periaatteeseen
- tasatunnit ja päivän tärkeimmät kellonajat
- harjoitellaan rahan käyttöä
- geometriset muodot

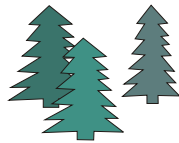
2.3. Ympäristö- ja luonnontieto

Esiopetuksen tavoitteena ympäristö- ja luonnontiedossa on, että lapsi oppii ymmärtämään ja arvostamaan luonnonvaraista ja rakennettua ympäristöä, erilaisia ihmisiä ja kulttuureja sekä tuntemaan oman toimintansa vaikutuksen lähiympäristöön. Lapsi oppii omassa toiminnassaan ottamaan huomioon luonnon monimuotoisuuden, ympäristön viihtyvyyden ja kauneuden sekä

toimimaan ympäristöä säästävällä tavalla ja sitä hoitaen. Myönteisen ympäristösuhteen kehittymisen yhtenä edellytyksenä on, että lapsi kokee elinympäristönsä myös turvallisena ja kiinnostavana tutkimus- ja leikkipaikkana. Ympäristö- ja luonnontietokasvatuksen aihepiirit mahdollistavat monipuolisten ja toiminnallisten työtapojen hyväksikäytön.

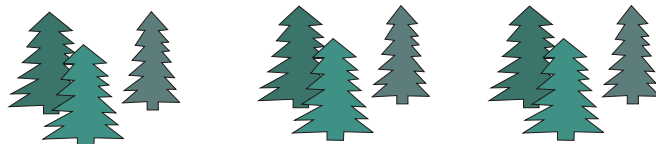
Tavoitteet

- tutustutaan oman paikkakunnan ympäristöön (retket ja tutustumiskäynnit)
- lapsi oppii liikkumaan luonnossa ja kunnioitus ja arvostus elinympäristöä kohtaan vahvistuu
- lapsi oppii vuodenaajat sekä tarkkailemaan ympäristöä eri vuodenaikoina
- lapsi oppii tutkimisen ja oppimaan oppimisen taitoja
- lapsi oppii havainnoimaan lähiympäristöään ja sen eläimiä

Sisällöt

- aika: vuosi, vuodenaajat, kuukaudet, viikonpäivät, vuorokaudenaajat, kellonajat lapsen arjessa
- kasvu ja elämänkaari: kasvun seuraaminen, purkkiviljely, kasvimaa
- ekologinen arki: kierrätys, lajittelu, ympäristöstä huolehtiminen
- paikkakunnan eläimet: metsäeläimet, tuotantoeläimet, kotieläimet
- kasvit: kuusi, mänty, koivu, voikukka jne.
- liikenne: lapsen turvallisuus liikenteessä, liikennesäännöt, lähiympäristön liikenne, pyöräilykypärän käyttö
- erilaiset ihmiset / kulttuurit

2.4. Etiikka ja katsomus

Esiopetukseen sisältyy eettistä kasvatusta, kulttuurista katsomuskasvatusta sekä uskontokasvatusta tai sille vaihtoehtoista elämäkatsomustietokasvatusta. Lapsi osallistuu huoltajan valinnan mukaan uskontokasvatukseen, elämäkatsomustietokasvatukseen tai vastaavaan opetukseen.

Esiopetuksen eettinen kasvatusta sisältyy kaikkeen toimintaan. Se lähtee itsetunnon kehityksestä laajentuen ihmisten välisten sosiaalisten taitojen kautta elinympäristöön. Lapsi tarvitsee ohjausta ymmärtääkseen, mikä on arvokasta ja oikein.

Katsomuskasvatuksen tavoitteena on eettisen ajattelun kehittyminen. Tähän liittyy lapsen oman elämän pohdinta ja katsomuksellisen yleissivistyksen kartuttaminen. Tavoitteena on antaa mahdollisuus tutustua oman uskonnon keskeisiin sisältöihin ja kehittää valmiuksia kohdata katsomuksellisia kysymyksiä.

Tavoitteet

- itsetunnon kehittyminen
- ihmissuhdetaitojen harjoittelu
- kulttuuri-identiteetin vahvistaminen
- oikean ja väärän ymmärtäminen
- suvaitsevaisuuden kehittyminen
- kotiseurakuntaan tutustuminen

Sisällöt

- minä ja kotini
- minä ja ystäväni
- minä esiopetuksessa
- olemme erilaisia
- oikea ja väärä
- juhlapyhät ja kotiseurakunta

2.5. Taide ja kulttuuri

Esiopetuksen taide- ja kulttuurikasvatukseen kuuluvat musiikki, kuvaamataito, kädentaidot sekä ilmaisu ja viestintä. Taide- ja kulttuurikasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen luovuutta, mielikuvitusta ja itseilmaisua sekä esteettisyyden kehittymistä omassa elinympäristössään.

2.5.1. Musiikki

Tavoitteet

- ilon ja elämyksien kokeminen
- kuulohavainnoinnin kehittyminen

Sisällöt

Laulaminen

- tutut yksiääniset lastenlaulut yksin ja yhdessä
- erilaiset laululeikit; rytmit, riimit, lorut
- oikea äänenkäyttö

Kuuntelu

- ympäristön äänet
- soittimien äänet
- kehosoitimet
- keskittyvä kuunteleminen
- musiikin luomat mielikuvat ja tunteet erilaisen musiikin kautta

Soittaminen

- rytmisoittimet, kehosoitimet, viisikielinen kannel

- soittaminen yhdessä ja yksin

Musiikkiliikunta

- laululeikit
- vapaa ilmaisu – ”liiku niin kuin kuulet”

Musiikin peruskäsitteet

- rytmi (perus-, sanarytmi)
- melodia
- yksin - yhdessä
- hidas - nopea
- voimakas – hiljainen

2.5.2 Kuvataide

Tavoitteet

- kuvalliseen ilmaisuun rohkaiseminen
- erilaiset taidekokemukset kuvia ja taideteoksia tarkastelemalla
- erilaisiin välineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin tutustuminen

Sisällöt

Havainnot

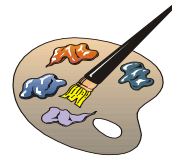
- väri, valo ja varjo
- tila ja muoto
- ympäristö
- materiaali

Piirtäminen

- erilaiset piirtämistekniikat ja välineet

Maalaaminen

- väriopin alkeet
- sommittelu
- erilaiset värit ja välineet

Muovailu ja rakentelu

- eri materiaalit ja tekniikat

Repiminen ja leikkaaminen

Grafiikka

- painanta

2.5.3 Kädentaidot

Tavoitteet

- oman työn suunnitteluun, tekemiseen ja arviointiin harjaantuminen
- käden ja silmän koordinaation kehittyminen
- erilaisiin välineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin tutustuminen

Sisällöt

Pienet työtehtävät

- toimintaympäristön siisteyden ylläpitoon osallistuminen
- ruokailutilanteisiin liittyvät tehtävät
- ruoan valmistukseen liittyvät tehtävät

Tekstiilityö

- langan käsittely, neulaan pujottaminen

- solmiminen
- ompelu- ja pujottelutyöt
- painanta

Tekninen työ

- sahaaminen
- naulaaminen
- hiominen
- liimaaminen
- maalaaminen

Askartelu

- repiminen
- leikkaaminen
- liimaaminen
- värittäminen
- taitteleminen
- painanta
- muovailu

2.5.4 Ilmaisuu ja viestintä

Tavoitteet

- vuorovaikutustaitojen kehittyminen
- viestintävälineisiin tutustuminen

Sisällöt

- tunteet ja aistihavainnot
- tutustuminen ja kontaktin ottaminen
- äänenkäyttö

- ilmeet ja eleet
- improvisointi; omat esitykset ja näytelmät sekä roolileikit
- keskittyminen ja rentoutuminen

- radio, TV, sanoma- ja aikakauslehdet, tietokone

2.6. Liikunta ja terveys

Lapselle liikkuminen on luontainen tapa oppia uusia asioita. Liikunnan avulla lapselle muodostuu positiivinen minäkuva ja hän oppii hallitsemaan omaa kehoaan.

Terveys- ja liikuntakasvatusta toteutetaan esiopetuksessa erilaisten leikkien ja pelien avulla. Leikissä yhdistyvät liikkuminen, tunteet, ajattelu ja sosiaaliset suhteet. Lasta rohkaistaan liikkumaan monipuolisesti sekä yksin että yhdessä ja iloitsemaan päivittäisestä liikunnasta.

2.6.1 Liikunta

Tavoitteet

- liikunnasta iloitseminen ja hyvän olon saavuttaminen
- motivoituminen monipuoliseen liikuntaan
- kehon hallinta; karkea- ja hienomotoriikka, käden ja silmän yhteistyö
- peruskunnon ylläpitäminen
- liikunnan perustaitojen oppiminen
- sosiaaliset taidot
- liikunnan merkityksen oppiminen
- rytmitajun kehittäminen liikunnan avulla
- erilaisiin liikuntavälineisiin tutustuminen

Sisällöt

- omaehtoiseen liikunnalliseen toimintaan ja leikkiin ohjaaminen ja rohkaiseminen
- perusliikkeet: ryömiminen, konttaaminen, käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kiipeäminen, heiluminen, keinuminen, kieriminen, pyöriminen, työntäminen, vetäminen, heittäminen, kiinniottaminen

- monipuoliset liikuntamuodot, esimerkkejä sisällöistä:
 - talviliikunta (hiihto, luistelu, lumileikit)
 - kesäliikunta (pyöräily, pihaleikit ja -pelit)
 - sisäpelit ja -leikit
 - vesiliikunta
 - satu- ja mielikuvaliikunta
 - musiikkiliikunta
 - luontoliikunta

- monipuolisten liikuntavälineiden käyttö, esim. pallot, hyppynarut, vanteet, leikkivarjo, hernepussit ja erilaiset itse valmistetut välineet
- kehon hallinnan harjoittaminen: koordinaatio, tasapaino, reaktio, rytmitaju, avaruudellinen suuntautumiskyky, liikkeiden yhdistelykyky
- sääntöleikit ja ryhmässä toimiminen (häviäminen ja voittaminen, toisten huomioiminen)

2.6.2 Terveys

Tavoitteet

- itsetunnon ja minäkuvan tukeminen
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- terveelliset ruokailutottumukset, hyvät ruokailutavat ja kiireetön ilmapiiri
- lapsen riittävä ravinnon saannin turvaaminen päivän aikana
- turvallinen liikkuminen lähiympäristössä
- hyvä olo ja mielenvirkeys

Sisällöt

- itsensä ja muiden hyväksyminen
- päivittäiset hygieniakasvatustilanteet (käsien pesu, hampaiden hoito)
- uusiin ruokiin ja makuihin tutustuminen
- terveellinen ravinto
- retket lähiympäristössä
- liikennekasvatus

3. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN ESIOPETUS

Erityistä tukea esiopetuksessa tarvitaan, jos

- lapsella on jokin sairaus, vamma tai toimintavajaus, joka haittaa hänen kehitystään, kasvuaan tai oppimistaan
- lapsi tarvitsee psyykkistä tai sosiaalista tukea kasvulleen
- lapsella on vaikeuksia kielen, motoriikan, käyttäytymisen tai tarkkaavaisuuden alueella
- lapselle on myönnetty pidennetty oppioikeus
- lapselle on myönnetty koululyykkäys
- lapsi siirtyy erityisopetukseen esiopetuksen aikana

Päiväkodin ja neuvolan työntekijät kartoittavat lapsen oppimisvalmiudet mahdollisimman varhain. Arviointi kohdistuu mm. lapsen päivittäistoimintoihin, minäkäsitykseen, aisti-, havainto- ja muistitoimintoihin, tunneilmaisuuksiin, tarkkaavaisuuteen sekä kielelliseen, matemaattiseen, motoriseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Mikäli lapsen kehityksessä havaitaan riskitekijöitä, moniammatillinen työryhmä yhdessä vanhempien kanssa ohjaa lapsen tarpeellisiin lisätutkimuksiin ja kuntoutukseen.

Kuntoutusta tarvitsevien lasten esiopetus järjestetään muun opetuksen ohessa pienryhmä- ja yksilötyöskentelynä. Erityistä tukea tarvitsevista lapsista voidaan muodostaa myös oma ryhmä (kielihäiriöisten lasten luokka / 0-luokka).

Erityislapselle laaditaan esiopetuksen suunnitelma yhdessä huoltajien ja tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelman tulee sisältää:

- lapsen kasvulle ja kehitykselle asetettavat tavoitteet
- arvio lapsen vahvuuksista ja oppimiseen liittyvistä riskitekijöistä

- selvityksen oppimisympäristöön liittyvistä tarpeista
- opetukseen osallistumisen edellyttämät tuki- ja oppilashuoltopalvelut
- edistymisen seurannan ja arvioinnin

Suunnitelma laajennetaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaksi suunnitelmaksi (HOJKS), jos lapsi otetaan tai siirretään erityisopetukseen. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman hyväksymisestä on tehtävä hallinnollinen päätös. Jos lapsen koulun aloittamista lykätään, voidaan lapselle tehdä oppimissuunnitelma, jonka tekemisestä vastaa esiluokanopettaja/lastentarhanopettaja.

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen siirtyminen perusopetukseen toteutuu yhteistyössä perusopetuksesta ja esiopetuksesta vastaavan henkilöstön sekä huoltajan ja tarvittavien asiantuntijoiden kanssa.

4. KIELI – JA KULTTUURIVÄHEMMISTÖJEN OPETUS

Eri kieli- ja kulttuuriryhmistä (esim. romani- ja viittomakieliset sekä maahanmuuttajat) tulevan lapsen esiopetus toteutetaan integroimalla lapsi tavalliseen esiopetusryhmään.

Opetuksessa tuetaan suomen kielen ja lapsen äidinkielen kehittymistä sekä mahdollisuutta kasvaa kahteen kulttuuriin. Lapsen identiteetin rakentumiselle on merkityksellistä se, että hänen kulttuuriinsa kuuluvia asioita arvostetaan ja että ne näkyvät esiopetuksen arjessa. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä perheen kanssa.

Viittomakielisen lapsen kielitausta otetaan huomioon esiopetussuunnitelmaa tai HOJKS:aa laadittaessa. Lapsella tulee olla tarvittaessa mahdollisuus käyttää tulkkipalveluja. Viittomakielisen lapsen kielelliset tavoitteet ovat samat kuin muillakin esioppilailla.

Maahanmuuttajalapset eroavat toisistaan kieli- ja kulttuuritaustaltaan, maahanmuuton syyn ja maassaoloajan suhteen. Esiopetuksella on tärkeä rooli maahanmuuttajalasten sopeutumisessa suomalaiseen elämään. Esiopetuksessa kehitetään lapsen suomen kielen taitoja ja tuetaan lasta sellaisilla osa-alueilla, jotka edistävät joustavaa siirtymistä perusopetukseen.

5. YHTEISTYÖ JA OPPILASHUOLTO

5.1. Esiopetuksen ja kodin välinen yhteistyö

Lapsi elää samanaikaisesti kodin, esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta lapsen kokonaisvaltaisen hyvän kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Yhteisvastuullinen kasvatus lisää turvallisuutta ja hyvinvointia esiopetuksessa. Esiopetuksessa luotu yhteistyö on pohjana myöhemmälle kodin ja koulun väliselle yhteistyölle.

Kodilla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsesta. Esiopetuksen henkilöstö tukee vanhempia heidän kasvatustehtävissään. Lapsen viihtyvyyden, kasvamisen ja oppimisen kannalta on tärkeää luoda luottamuksellinen yhteys opettajan ja huoltajan välille. Esiopettaja voi laatia yhdessä huoltajan kanssa lapselle esiopetuksen suunnitelman, jonka avulla pyritään turvaamaan lapselle parhaat edellytykset kasvuun ja oppimiseen. Huoltajan kanssa voidaan myös yhdessä arvioida esiopetuksen suunnitelman toteutumista. Opettaja on velvollinen ottamaan yhteyttä lapsen kotiin, mikäli huomaa jotain poikkeavaa lapsen oppimisessa tai muussa kehityksessä.

Esiopettajan ja vanhempien välisen yhteistyön tärkeimpänä muotona ovat säännölliset keskustelut. Esiopetuksessa olevien lasten huoltajille järjestetään myös vanhempainiltoja. Yhdessä vanhempien kanssa voidaan suunnitella ja toteuttaa erilaisia juhlia, retkiä ja teemailtoja jne.

5.2. Esiopetuksen oppilashuolto

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Esiopetuksen oppilashuolto on osa muun varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen oppilashuollollista jatkumoa. Sillä edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja varmistetaan kaikille tasavertainen kasvamisen ja oppimisen mahdollisuus.

Esiopetuksen oppilashuolto kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville. Oppilashuollossa noudatetaan eri ammattiryhmiä koskevia sekä muita tietojen saantia ja salassapitoa koskevia säädöksiä. Sitä toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä lapsen kehityksen ja oppimisen esteiden varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen. . Puuttamalla oppimis- ja muihin vaikeuksiin mahdollisimman varhain, jo lapsen ollessa alle kouluikäinen, voidaan merkittävästi ennaltaehkäistä suurempia oppimisen ongelmia ja mahdollista syrjäytymistä.

Oppilashuollolla esiopetuksessa tuetaan koko päiväkotij- ja kouluyhteisöjä. Oppilashuollon yhtenä tehtävänä on huolehtia myös opettajien työhyvinvoinnista- ja turvallisuudesta.

Esiopetuksen oppilashuolto sisältää mm. seuraavaa.

- toiminta koulu- ja päiväkotiyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden, sosiaalisen vastuullisuuden ja keskinäisen vuorovaikutuksen edistämiseksi.

Nivalassa em. toimintaa ovat lastenneuvolan palvelut ja turvallisuuteen

liittyvät suunnitelmat sekä moniammatillinen yhteistyö. Nivalassa esiopetusikäisten kokonaisvaltaista tukemista on kehitetty LATU-projektin avulla.

- lapselle tarjottava tuki ja ohjaus esiopetuksessa, esiopetuksen ja alkuopetuksen nivelvaiheessa sekä mahdollisten vaikeuksien poistamisessa

Ongelmatilanteessa esiopettaja ottaa yhteyttä koulun rehtoriin/ päiväkodin johtajaan. Vähintään kerran vuodessa esimies kutsuu koolle oppilashuoltoryhmän, johon kuuluu

- koulun puolella: oma opettaja, rehtori, erityisopettaja, kouluterveydenhoitaja ja perheneuvolan psykologi

- päiväkodissa: oma opettaja, päiväkodin johtaja, kelto, terveydenhoitaja ja perheneuvolan psykologi

Lisäksi oppilashuoltoryhmään voidaan kutsua muita asiantuntijoita tarpeen mukaan. Oppilashuoltoryhmän pitkäjänteinen työskentely vaatii suunnittelua ja säännöllisiä kokoontumisia lukuvuosittain sekä asioiden kirjaamista.

Arviointilomakkeet auttavat opettajien työskentelyä. Huoliseula-lomake sisältää lasta koskevat huolenaiheet, toimenpiteet sekä yhteydenotot, jotka lapsen opettaja on kirjannut. Lisäksi voidaan käyttää lomakkeita, joihin lapsi itse kertoo omasta hyvinvoinnistaan opettajan kirjaamana. Myös opettajan havainnot lapsen käyttäytymisestä ja sen poikkeavuuksista voidaan kirjata havainnointilomakkeeseen. Oppilashuoltoasioiden kirjaaminen kuuluu tärkeänä osana oppilashuoltotyöhön.

- eri asiantuntijoiden ja kodin yhteistyö sekä paikalliset tukiverkostot lapsen tarvitsemien palvelujen turvaamiseksi henkilökohtaisen opetussuunnitelman laatimiseksi ja seuraamiseksi

Nivalassa palveluja tarjoavat lastenneuvola, perheneuvola, terapeutit (puhe-, toiminta-, musiikki- ja fysioterapeutit), kehitysvammahuolto sekä muut lapsen tarvitsemat sosiaalisen ja kehityksellisen tuen tahot (erityislastentarhaopettaja, erityisopettaja, sosiaalityöntekijä jne.)

Tukiverkkoa täydentää yhteistyö OYS:n kanssa (mm. foniatrinen poliklinikka sekä lastenpsykiatrian ja neurologian osastot).

Nivelvaiheiden toimiva tiedonsiirto on yksi varhaisen puuttumisen olennainen osa ja mahdollistaa lapsen auttamisen. Nivalassa kaikille 5-vuotiaille tehdään KEHU-arviointi joko neuvolassa tai päiväkodeissa. Tiedot KEHU-arvioinnista siirtyvät esiopetukseen.

- toimenpiteet ja työn- ja vastuunjako erilaisten ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi kuten kiusaaminen, väkivalta, häirintä sekä tapaturmat, onnettomuudet ja kuolemantapaukset

Nivalassa kriisiryhmään voi ottaa yhteyttä perheneuvolan kautta tai suoraan kriisiryhmän jäseniin. Ongelma- ja kriisitilanteita varten tehdään jokaiselle päiväkodille ja koululle kansio, josta selviävät mm.toimenpiteet ja kriisiryhmän jäsenten nimet ja yhteystiedot sekä muita tarvittavia puhelinnumeroita (esim. hätänumero ja poliisin puhelinnumero). Tiedot päivitetään tarvittaessa. Kansiossa on myös tietoa esim. lapsen masennuksesta ja surusta, perheenjäsenen vakavasta sairastumisesta, avioeron vaikutuksesta lapseen, perheväkivallasta, päihteistä ja työuupumuksesta. Lisäksi tiedot yleisimmistä pitkäaikaissairauksista esim. epilepsia ja diabetes sekä toimintaohjeita mahdollisia sairauskohtauksia varten.

- esiopetuksen kuljetuksissa yleiselle turvallisuudelle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen

Kuljetuksessa esioppilasta ei jätetä yksin ilman valvontaa eikä kuljetuksen odotusaika saa olla kohtuuttoman pitkää. Kävellessä tai pyörällä kulkeva lapsi tarvitsee yleensä saattajan. Liikennöitsijän tulee toteuttaa turvallisuuskriteerejä ja huolehtia kuljettajien kouluttamisesta.

5.3. Esiopetuksen ja muiden tahojen välinen yhteistyö

Esi- ja alkuopetuksen henkilöstölle järjestetään yhteisiä koulutus- ja suunnittelutilaisuuksia säännöllisesti. Näissä koulutuksissa ovat mukana myös kiertävä erityislastentarhanopettaja ja laaja-alaiset erityisopettajat. Koulutuspäivien tavoitteena on suunnitella tulevaa esiopetusvuotta sekä miettiä yhteisiä toimintamalleja, jotta esiopetusikäisten samanarvoisuus esiopetuksessa turvattaisiin.

Esiopetuksen onnistumisen kannalta on tärkeää tehdä yhteistyötä perusopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa. Yhteistyöllä pyritään mahdollisimman joustavaan siirtymiseen esiopetukseen ja edelleen alkuopetukseen. Luonnollista yhteistyötä perusopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa tapahtuu erilaisten vierailujen ja yhteistyöprojektien kautta. Yhteistyön määrä vaihtelee riippuen esiopetuksen sijoituspaikasta.

Esiopetuksen henkilöstöllä on mahdollisuus tehdä yhteistyötä myös seurakunnan, nuoriso- ja kulttuuritoimen, liikuntatoimen jne. kanssa. Esimerkkeinä perinteiset kirkkovuoden lastentapahtumat sekä lastenteatteriesitykset.

